

др Душан Јаковљевић,
редовни професор Правног факултета у Београду

КРИВИЧНО ДЕЛО УГРОЖАВАЊА СИГУРНОСТИ ЛИЦА ПОД МЕЂУНАРОДНОМ ЗАШТИТОМ (чл. 155б. КЗЈ)

Ово кривично дело уведено је у југословенско кривично право Новелом КЗЈ из 1990. године. Према одредбама чл. 155б. КЗЈ дело се састоји у извршењу отмице или неког другог насиља према лицу под међународном заштитом, нападу на његове службене просторије, приватан стан или превозно средство (ст. 1) или угрожавању његове сигурности озбиљном претњом да ће се напасти на њега, његове службене просторије, приватан стан или превозно средство (ст. 4). Закон предвиђа и два тежа облика. Први тежи облик постоји кад услед извршења основног дела из ст. 1 наступи као тежа последица смрт једног или више лица (ст. 2) и други, најтежи облик кривичног дела кад је при извршењу дела из ст. 1 неко лице са умишљајем лишено живота (ст. 3). Дела из ст. 1 кажњива су затвором најмање једну годину, а дело из ст. 4 од једне до десет година затвора. Теже дело из ст. 2 кажњава се затвором најмање пет година, а најтеже дело из ст. 3 затвором најмање десет година или смртном казном.

Кључне речи: *Кривично право. - Кривично дело. - Лице под међународном заштитом.*

I УВОД

Крајем 60-тих и почетком 70-тих година била је у наглom порасту једна нова форма криминалних понашања међународног карактера. Та форма попримила је вид напада на службене представнике страних држава против њихове слободе, живота или физичког интегритета, који су се некада завршавали трагично по лица која су била објект напада. Тако F. Przetacznik у 1973. години бележи да је извршено само за период од три године преко двацаест случајева отмица и аката насиља против дипломатских службеника страних држава у шест подручја западне хемисфере од којих су у девет случајева били жртве држављани САД (1). У тим догађајима били су жртве такође и службеници Немачке, Швајцарске, бившег Совјетског Савеза, Бразила, Велике Брита-

(1) F. Przetacznik, *Convention on the special protection of officials of foreign states and international organizations*, Revue belge de droit international, 1973-2, Vol. IX, p. 455.

није и др. (2). Умножаваће оваквих догађаја забринуло је јавно мњење читавог света. При томе се изражавала брига појединих држава за безбедност ефикасног вршења функција дипломатских и других њихових службеника у страним земљама са гледишта њихове посебне заштите. Ова забринутост је узрокована и чињеницом да ти и такви акти угрожавају не само пријатељске односе између заинтересованих држава, већ се такође веома неповољно одражавају на нормално одржавање међународних односа уопште и на интересе целокупне међународне заједнице на пољу међународне сарадње и мира у свету.

Оваква атмосфера и дух размишљања пренели су се у круг Организације Уједињених нација у чијем крилу је изнедрила иницијатива о изради допунских правила о заштити и неприкосновености дипломатских и других страних представника у форми једне међународне конвенције којом би се на универзалном плану осудили и санкционисали напади овакве врсте (3). Ова иницијатива је уродила плодом и Генерална Скупштина УН на свом XXVIII заседању (1973) усвојила је Конвенцију о спречавању и кажњавању кривичних дела против лица која уживају међународну заштиту, укључујући дипломатске агенте (4). По свом значају и садржини поменуто Конвенција представља у ствари допуну правила о заштити и неприкосновености дипломатских представника и других лица која уживају међународну заштиту чија кодификација је извршена у оквиру три општа међународна уговорна акта (Бечке конвенције о дипломатским односима, Бечке конвенције о конзуларним односима и Конвенције о специјалним мисијама). Истовремено ова Конвенција се уклапа у ширем смислу у борбу против међународног тероризма.

Поменуто Конвенцију УН наша земља је ратификовала Законом од 25. новембра 1976. године (5). Међународна обавеза преузета ратификацијом поменуте Конвенције УН преточена је посредством ЗИД Кривичног закона СФРЈ од 28. јуна 1990. године (6) у члан 155б. КЗЈ којим се установљава ново кривично дело под насловом угрожавање лица под међународном заштитом.

II ПОЈАМ КРИВИЧНОГ ДЕЛА УГРОЖАВАЊА ЛИЦА ПОД МЕЂУНАРОДНОМ ЗАШТИТОМ

Пре него што се пређе на саму анализу кривичног дела угрожавања лица под међународном заштитом из чл. 155б. КЗЈ потребно је упознати се са појмом овог дела.

Појам поменутог кривичног дела одређен је у члану 155б. КЗЈ слично одредбама члана 2. Конвенције УН из 1973. Најпре у ставу 1.

(2) *Ibid.*, p. 455 et s.

(3) Уп. Б. Бабовић, *Допунска правила о заштити и неприкосновености дипломатских представника*, "Анали Правног факултета у Београду", бр. 2, 1973.

(4) Doc. UN, Rés. 3166 (XXVIII), 14. déc. 1973. Tekst в. код S. Glaser, *Droit international pénal conventionnel*, Vol. II, Bruxelles, 1978, p. 264 et s.

(5) Закон о ратификацији Конвенције о спречавању и кажњавању кривичних дела против лица под међународном заштитом, укључујући и дипломатске агенте, Службени лист СФРЈ, бр. 54, стр. 1135 и сл. (Међународни уговори).

(6) Службени лист СФРЈ, бр. 38 од 6.VII 1990, ЗИД КЗ СФРЈ од 22.IX 1992, измењен је назив у КЗ СРЈ.

поменутог члана утврђује се да ”ко према лицу под међународном заштитом изврши отмицу или неко друго насиље или нападне на његове службене просторије, приватан стан или превозно средство, казниће се затвором најмање једну годину.” У ставу 2. предвиђа се као тежи облик дела случај ”ако је услед дела из става 1. овог члана наступила смрт једног или више лица”, када је учиниоцу запређено казном затвора најмање пет година. Став 3. наводи ”ако је при извршењу дела из става 1. овог члана учинилац неко лице са умишљајем лишио живота, казниће се затвором најмање десет година или смртном казном.” И најзад у ставу 4. утврђује се да ”ко угрози сигурност лица из става 1. овог члана озбиљном претњом да ће напасти на њега, његове службене просторије, приватан стан или превозно средство, казниће се затвором од једне до десет година.”

Према овоме као угрожавање лица под међународном заштитом из члана 155б. КЗЈ подразумева се извршење отмице или неког другог насиља према лицима под међународном заштитом, напад на њихове службене просторије, приватан стан или превозно средство или угрожавање сигурности таквих лица озбиљном претњом да ће се напасти на њих, њихове службене просторије, приватан стан или превозно средство. Отуда произилази да су карактерна обележја кривичног дела угрожавања лица под међународном заштитом из члана 155б. КЗЈ изражена: 1) у радњи извршења која се састоји у отмици, одн. неком другом насиљу према лицу под међународном заштитом, или нападу на његове службене просторије, приватан стан, одн. превозно средство или озбиљној претњи да ће се напасти на лице под међународном заштитом, његове службене просторије, приватан стан или превозно средство и 2) субјективном елементу који се састоји у умишљају учиниоца кривичног дела.

II ОБЈЕКТ КРИВИЧНОГ ДЕЛА УГРОЖАВАЊА ЛИЦА ПОД МЕЂУНАРОДНОМ ЗАШТИТОМ

1. Групни заштитни објект

Као групни заштитни објект кривичног дела из члана 155б. КЗЈ се сматра човечност и међународно право, јер глава XVI КЗЈ у којој се налази ово кривично дело носи наслов ”Кривична дела против човечности и међународног права.”

Кривична дела обухваћена овом главом имају свој основ у повреди одређених правила међународног права којима се одређени поступци забрањују и утврђују као кривична дела чији учиниоци треба да буду позвани на кривичну одговорност и кажњени. Због тога се говори, како се то у наслову ове главе истиче, да су то кривична дела против међународног права. Истовремено у наслову ове главе се истиче да се овде ради и о кривичним делима против човечности. Појам човечности мора се овде схватити у ширем смислу, као поштовање, везано за правила међународног права, основних људских права и слобода, а у случају рата, непосредних ратних разарања и репресалија у смислу непримењивања нечовечних поступака забрањених законима и обичајима рат-

ног права. У том смислу прожимају се овде као групни заштитни објект две категорије истовремено: правила међународног права и човечност.

Вредности које се кривичним делима из ове главе штите и које међународна заједница подиже на ниво универзалних људских вредности, су у исто време и вредности сваког појединог друштва-државе, па и нашег друштва-државе. У том смислу треба схватити да кривично право СР Југославије те вредности инкриминацијама Главе XVI КЗЈ штити испуњавајући у исто време међународне обавезе које је на себе преузела наша земља, али и као вредности нашег друштва-државе.

2. Посебни објект

Како се посебни објект кривичног дела према уобичајеном схватању разликује на заштитни, нападни и граматички објект (7), поставља се питање шта је заштитни, а шта нападни и граматички објект код кривичног дела угрожавања лица под међународном заштитом из чл. 155б. КЗЈ.

Одговор на ово питање може да се добије једино из садржаја самог кривичног дела из чл. 155б. КЗЈ, пошто се одређивање објекта кривичног дела врши на основу садржине појединих кривичних дела. Према својој садржини поменуто кривично дело се појављује као извршење отмице или другог насиља према лицу под међународном заштитом, или напад на његове службене просторије, приватан стан или превозно средство или угрожавања сигурности поменутог лица озбиљном претњом да ће се напасти на њега или његове службене просторије, приватан стан или превозно средство. На основу овакве садржине поменутог дела као његов заштитни објект може се означити сигурност лица под међународном заштитом. Међутим, нападни објект овог дела било би међународно заштићено лице, док су његова добра живот, телесни интегритет и слобода, као и имовина ("његове службене просторије, приватан стан или превозно средство") његов граматички објект.

Сигурност лица под међународном заштитом јесте заштитни објект кривичног дела из члана 155б. КЗЈ, што се овом добру на првом месту пружа заштита против таквих радњи неког лица које означавају отмицу, одн. неко друго насиље према лицу под међународном заштитом или напад на његове службене просторије, приватан стан или превозно средство или озбиљне претње да ће се напасти на поменуто лице, његове службене просторије, приватан стан или превозно средство.

Правно добро је дакле сигурност лица под међународном заштитом као гаранција нормалног одржавања и функционисања система међудржавних и дипломатских односа неопходних за сарадњу међу државама у интересу целокупне међународне заједнице и мира у свету. Другим речима то је стање правне сигурности лица под међународном заштитом коју је територијална држава пријема или седишта дужна да пружи поменутиим лицима сагласно правилима међународног права.

(7) О овим облицима објекта кривичног дела в. Т. Живановић, *Основи кривичног права*, општи део, Београд, 1935, I, с. 109-112; Е. Beling, *Die Lehre von Verbrechen*, Tübingen, 1906, с. 209-219.

Ово је значење сигурности лица под међународном заштитом са објективног гледишта, сигурности лица под међународном заштитом таква каква она постоји у датој држави пријема или седишта поменутих лица. Међутим, сигурност лица под међународном заштитом је и једна субјективна, психичка чињеница, наиме уколико се посматра са гледишта осећања лица под међународном заштитом. Са тог субјективног гледишта сигурност лица под међународном заштитом се појављује као једно одређено психичко стање лица под међународном заштитом у држави његовог пријема или седишта. То психичко стање и према томе сигурност лица под међународном заштитом са гледишта субјективног је осећање лица под међународном заштитом да стање његове правне сигурности постоји у држави његовог пријема или седишта.

Међутим, као нападни објект поменутог дела се појављује лице под међународном заштитом непосредно или посредно, а непосредно његове службене просторије, приватан стан или превозно средство, пошто се радња извршења појављује као напад директно на ово лице или индиректно, а директно на његове поменуте вредности. Како појам лица под међународном заштитом у нашем КЗЈ није дефинисан, то се мора решити питање која су лица тим појмом обухваћена у смислу ст. 1 чл. 1. Међународне конвенције УН (1973), јер је она у нас ратификацијом добила снагу закона.

По ставу 1. члана 1. поменуте Конвенције појам "лице под међународном заштитом" обухвата две групе особа. У прву групу улазе шефови држава, укључујући и сваког члана колективног тела које врши функције шефа државе на основу устава заинтересоване државе, затим шефови влада и, најзад министри иностраних послова. Сва ова лица заједно са члановима породице који их прате имају право на посебну заштиту у складу са поменутом Конвенцијом УН, па према томе представљају нападни објект кривичног дела из чл. 155б. КЗЈ, кад год путују у иностранство или се налазе у страниој држави, без обзира на циљ њиховог пута или посете, независно од тога да ли пут или посета има службени или приватан карактер (8). У другу групу "међународно заштићених лица" сврставају се представници и функционери држава, односно функционери и службена лица међувладиних међународних организација који, у време и на месту где је извршено кривично дело против њихове личности, њихових службених просторија, приватног стана или превозног средства, имају, у складу са међународним правом, право на посебну заштиту против сваког напада на њихову личност, слободу и достојанство ради неометаног обављања функција у име њихове државе, односно међувладине међународне организације. Заштита се простире и на чланове њихове породице који сачињавају њихово домаћинство. Како се пружање посебне заштите лицима из друге групе везује за обављање службених задатака, то поменута лица заједно са члановима њихових породица само у тим случајевима представљају нападни објект у смислу инкриминације из чл. 155б. КЗЈ. То би значило да дипломатски представник, на пример који се налази на одмору у нашој држави, која није држава његовог пријема или седишта,

(8) В. Конвенција о спречавању и кажњавању кривичних дела против лица под међународном заштитом, *op. cit.*, стр. 1136.

не би имао право на посебну заштиту, па према томе не би ни могао да представља нападни објект у смислу овог кривичног дела.

Што се тиче граматичког објекта кривичног дела - самих добара лица под међународном заштитом на којима се врши радња извршења овог кривичног дела, ова могу да буду различите природе. Најчешће то ће бити живот, телесни интегритет, слобода или имовина ("његове службене просторије...").

IV ЕЛЕМЕНТИ (ОБЕЛЕЖЈА) КРИВИЧНОГ ДЕЛА УГРОЖАВАЊА ЛИЦА ПОД МЕЂУНАРОДНОМ ЗАШТИТОМ

1. Радња извршења и последица

А. *Радња извршења.* У законском опису кривичног дела угрожавања лица под међународном заштитом из чл. 155б. КЗЈ као радња извршења се наводи: извршење отмице или неког другог насиља према лицу под међународном заштитом, напад на његове службене просторије, приватан стан или превозно средство или озбиљна претња да ће се напасти на лице под међународном заштитом, његове службене просторије, приватан стан или превозно средство. Према томе, кривично дело из члана 155б. КЗЈ може да се изврши само помоћу једне од ових радњи (9), јер само оне дају типично обележје овом делу и на основу њих се може да одреди и разликује од других кривичних дела.

По свом опису кривично дело из чл. 155б. КЗЈ садржи у себи више различитих радњи извршења од којих је свака поједина довољна за извршење овог кривичног дела и за заснивање кривичне одговорности. Другим речима за извршење овог кривичног дела потребно је да се оствари једна од наведених алтернатива из поменутог члана. Обзиром на то, кривично дело угрожавања лица под међународном заштитом може да се појави у три своја облика и то: а) извршење отмице или другог насиља према лицу под међународном заштитом, б) напад на службене просторије, приватан стан или превозно средство лица под међународном заштитом, и ц) претња нападом на лице под међународном заштитом, његове службене просторије, приватан стан или превозно средство.

а) Извршење отмице или другог насиља према лицу под међународном заштитом

Како се отмица сматра посебним обликом насиља то треба узети да овај облик кривичног дела поприма вид дела насиља према лицу под међународном заштитом.

Под делом насиља према лицу под међународном заштитом подразумева се извршење насиља према поменутом лицу. У литератури постоје различита мишљења о карактеристикама насиља које би ушле у његов појам. Ипак два његова обележја су неспорна. Једно се односи на употребу физичке снаге на савлађивање неког отпора, а друго да се насиље односи на лица или имовину. Нека друга питања што су обу-

(9) Уп. Т. Живановић, *Основни проблеми кривичног права*, Београд, 1930, стр. 74-76; Ђ. Bejing, *op. cit.* 20-31.

хватала насиље и претњу, или где су границе између насиља и претње, остала су предмет спорења (10). Када се имају у виду инкриминације кривичних дела у којима насиље представља њихово посебно обележје или квалификаторну околност, види се да се појам насиља не може одредити на један општи начин (11). Због тога одређивање овог појма могуће је само у вези са конкретним кривичним делом.

Сходно реченом, а сагласно опису кривичног дела из става 1. произилази да насиље обухвата овде употребу силе према одређеном лицу ("међународно заштићеном лицу") или према имовини ("његовим службеним просторијама...") којим се проузрокује последица кривичног дела. Према овоме, насиље овде означава пре свега употребу против лица под међународном заштитом снаге која физички дејствује у правцу наступања последице овог дела (о насиљу према имовини в. под б). Употребљена снага не мора да буде телесна (сопствена или животињска) или механичка. Сила ће постојати према изричитој одредби чл. 113 ст. 10 КЗЈ и онда, кад је лице под међународном заштитом хипнозом или извесним омамљујућим средствима стављено против своје воље у бесвесно стање или онеспособљено за отпор.

Сходно горе изложеном насиље у форми силе увек претпоставља једно агресивно понашање према лицу под међународном заштитом. Да би сила садржана у једном агресивном понашању према поменутом лицу могла произвести своје кривичноправно дејство потребно је да се употреби снага, како се то неодређено каже, значајнија (12). Уопште узев, сматра се да агресивно понашање садржано у употреби значајније снаге постоји када се примењује таква сила која не значи нарушавање благостања телесног интегритета (на пример поливање прљавом или масном водом, гађање парадајзом или јајима, и сл.), већ нарушавање телесног интегритета (13). У том смислу у појам насиља, тј. силе према лицима под међународном заштитом улазила би неоспорно употреба снаге која у себе укључује наношење лаке или тешке телесне повреде.

Када се за насиље овде сматра употреба снаге у изложеном смислу, може да се постави питање да ли појам насиља овде обухвата и употребу снаге која укључује у себе и лишавање живота лица под међународном заштитом? На ово питање законодавац при конкретизацији обележја кривичног дела из става 1. изричито не даје одговор. Ипак, сматрамо да одговор треба тражити у оквиру других одредаба члана 155б. КЗЈ које упућују на одређена решења. Ако би се пошло од одредаба става 2. и става 3. поменутог члана у којима се предвиђају тежи облици овог кривичног дела, први "ако је услед дела из става 1. ... наступила смрт једног или више лица...", и други "ако је при извршењу дела из става 1. ... учинилац неко лице са умишљајем лишио живота...", онда се да закључити да употребљена снага објективно узев у тим случајевима означава силу, одн. насиље које има за последицу "смрт ... лица", одн. "лишавање живота" "неког лица". За правилан одговор на

(10) Коментар Кривичног закона СФРЈ, група аутора под редакцијом Н. Срзентића, Београд, 1978, стр. 444. и сл.

(11) *Ibid.*, стр. 444-448.

(12) В. Т. Живановић, *Кривично право*, општи део, *op. cit.*, стр. 126.

(13) Љ. Лазаревић, *Кривично право*, посебни део, Београд, 1981, стр. 26; Љ. Јовановић, *Кривично право*, посебни део, 1983, стр. 19.

постављено питање је одлучно да ли се под појам "лице" (ст. 2), односно "неко лице" (ст. 3) има сматрати и лице под међународном заштитом. У ситуацији кад је законодавац остао недоречен и недовољно прецизан, а у недостатку судске праксе има се узети до доношења прецизнијих законских решења на плану *de lege ferenda*, да одредбе ставова 2. и 3. члана 155б. КЗЈ у погледу цитираних појмова се односе и на лица под међународном заштитом. Ако би то био случај, насиље, односно сила у смислу ст. 1. обухватала би све облике телесне повреде (лаке и тешке) тако да између овог кривичног дела и телесне повреде нема стицаја.

Отмица лица под међународном заштитом је посебан облик насиља према личности поменутог лица. То је принудно или преварно одвођење или задржавање лица под међународном заштитом на одређеном месту и одузимање или ограничавање његове слободе кретања док се не испуне услови за његово ослобођење уз претњу да ће бити примењен тежи облик насиља ако услови не буду испуњени (14).

б) Напад на службене просторије, приватан стан или превозно средство лица под међународном заштитом

Ово је други облик кривичног дела из чл. 155б. КЗЈ према његовој радњи извршења. Како је радња извршења предходног облика била директно управљена на личност међународно заштићеног лица, то радња извршења садржана у нападу код овог облика поменутог кривичног дела је директно управљена на службене просторије, приватан стан или превозно средство лица под међународном заштитом, а индиректно на личност наведеног лица.

Појам напада у смислу овог кривичног дела може се схватити у ужем или ширем смислу. У ужем смислу напад значи примену физичке силе према службеним просторијама, приватном стану или превозном средству лица под међународном заштитом. Примена силе овде претпоставља једно агресивно понашања према поменутиим објектима. Да би сила садржана у агресивном понашању била овде кривичноправно релевантна потребно је да се примењује таква снага која значи уништење или оштећење службених просторија, приватног стана или превозног средства лица под међународном заштитом. У ширем смислу под нападом се може схватити свака радња агресивног карактера која је усмерена према службеним просторијама, приватном стану или превозном средству лица под међународном заштитом, па према томе и она радња која још не оштећује поменуте објекте. Практика наших судова о појму напада у смислу овог кривичног дела се није још изјаснила. У недостатку судске праксе могло би се заступати ово шире схватање појма напада, тако да би се осим уништења или оштећења службених просторија, приватног стана или превозног средства у смислу овог кривичног дела могле сматрати и радње као што су бацање одређених предмета подобних да се униште или оштете поменути објекти, или предузимање неких других сличних делатности које су усмерене на уништење или оштећење таквих објеката.

Поред тога, напад треба да буде такав да може довести у опасност личност или слободу лица под међународном заштитом. Ослонац за

(14) Љ. Лазаревић, *Кривично право*, посебни део, Београд, 1991, стр. 155 и сл.

овакво схватање појма напада може се наћи како у одредбама става 1. члана 155б. КЗЈ, тако и у одредбама члана 2.б. Конвенције УН која после ратификације има у нас снагу закона.

ц) Претња нападом на међународно заштићено лице, његове службене просторије, приватан стан или превозно средство (ст. 4)

Овај облик кривичног дела из ст. 4 чл. 155б. КЗЈ постоји кад се угрози сигурност лица под међународном заштитом озбиљном претњом да ће се напасти на њега, његове службене просторије, приватан стан или превозно средство. Отуда сама претња (озбиљна) представља радњу извршења овог облика кривичног дела из чл. 155б. КЗЈ.

Претња овде означава најављивање, одн. стављање у изглед напада на личност међународно заштићеног лица (тј. напада на његов живот, телесни интегритет или слободу) или на његове службене просторије, приватан стан или превозно средство. Претња у овим случајевима не мора да буде непосредна, претити се може нападом у смислу овог дела који ће уследити у скоријој или даљој будућности.

У опису овог кривичног дела изричито се говори да претња мора бити озбиљна. Озбиљном се претњом сматра само она претња која се може остварити (15). Према томе, уколико би претња била неостварива, због објективне или субјективне немогућности њеног остварења не може се сматрати озбиљном у смислу овог кривичног дела. Озбиљност претње мора се овде ценити и према томе да ли је објективно могла створити утисак да ће бити реализована, односно да ли је жртва имала основа да поверује да ће претња бити остварена. Отуда претња би била озбиљна и онда ако учинилац не би могао да оствари своју претњу из разлога који су непознати лицу под међународном заштитом у време извршења дела. Према овоме, могли би у закључку да подвучемо да би била озбиљна она претња која је подобна да по свом карактеру и свим околностима датог случаја изазове осећање личне несигурности код лица под међународном заштитом.

Б. *Последица*. Како се последица кривичног дела, односно њиме проузрокована промена или стање у спољњем свету састоји у некој штети насталој на објекту овог дела, а кривично дело угрожавања лица под међународном заштитом из чл. 155б. КЗЈ има различите објекте, то се и последица поменутог дела може различито да значи.

Пре свега као последица кривичног дела из чл. 155б. КЗЈ може да се сматра она штета која је нанета његовом заштитном објекту. Према овоме, последица овог кривичног дела би била штета која се наноси сигурности лица под међународном заштитом. Ова би се састојала, пре свега у нарушавању сигурности (објективне) поменутог лица, односно поремећају (повреди) правне сигурности коју је територијална држава пријема или седишта дужна да пружи овом лицу сагласно међународном праву (ст. 1). Затим, последица се састоји такође у нарушавању сигурности (субјективне), тј. осећања лица под међународном зашти-

(15) *Коментар Кривичног закона СРС*, група аутора под редакцијом Н. Срзентића, стр. 181 и сл; уп. Н. Срзентић, А. Стајић и Ј. Лазаревић, *Кривично право*, општи део, Београд, 1978, стр. 177-178.

том да стање његове правне сигурности постоји у држави његовог пријема или седишта (ст. 4).

Као последица кривичног дела из чл. 155б. КЗЈ може се означити и она штета која настаје на његовом нападној објекту. Према томе, као последица овог кривичног дела појављује се наношење какве штете лицу под међународном заштитом. Она може да се конкретно манифестује у виду противправног стања насталог услед личне слободе кретања и одлучивања, повреде физичког интегритета или имовине ("службених просторија..") (ст. 1) или створеног стања угрожености код лица под међународном заштитом које се изражава у страху за свој (или чланова своје породице) физички интегритет, слободу или имовину.

Ц. *Тежи облици кривичног дела из чл. 155. КЗЈ.* Закон предвиђа два тежа облика кривичног дела из чл. 155б. КЗЈ.

а). Први тежи облик овог кривичног дела постоји кад услед извршења основног дела из ст. 1 поменутог члана наступи као тежа последица смрт једног или више лица (ст. 2). За овај тежи (квалификовани) облик кривичног дела потребно је да постоји узрочна веза између радње извршења неког од основних облика из става 1. и теже последице наведене у ставу 2. поменутог члана. Поред овог, треба да се са умишљањем изврши кривично дело из става 1. и да услед тог наступање смрти једног или више лица може да се припише нехату извршиоца. Према томе, постоји ово кривично дело без обзира на број умрлих лица. Наступање смрти више лица може служити само као отежавајућа околност, а никако као основ за стицај. Закон одређује максималну последицу и она апсорбује све остале мање штетне последице.

б). Најтежи облик кривичног дела предвиђен је у ставу 3. и постоји кад је при извршењу дела из става 1. чл. 155б. КЗЈ неко лице са умишљањем лишено живота. У овом случају остварена су два кривична дела и то: кривично дело насиља према лицу под међународном заштитом или напад на његове службене просторије, приватан стан или превозно средство и убиство из ст. 1. и убиства. При томе за постојање овог облика кривичног дела није од значаја да ли је реч о обичном или квалификованом убиству, али је неопходно да се лишавање живота врши у вези са извршењем кривичног дела из става 1. Због узајамне повезаности ова два дела треба узети да постоји тежи облик дела из члана 155б, а не његов стицај са кривичним делом убиства.

2. Виност код кривичног дела из чл. 155б. КЗЈ

Међу елементима кривичног дела угрожавања лица под међународном заштитом из чл. 155б. КЗЈ који карактеришу његову субјективну страну јавља се умишљај пошто се одговорност за неки други облик виности не предвиђа.

Умишљај извршиоца дела састоји се најпре у свести о свим стварним околностима (обележјима) кривичног дела угрожавања лица под међународном заштитом као и вољи да изврши ово дело. Како су обележја кривичног дела околности које конкретизују радњу и последицу, то је за виност код овог кривичног дела потребна свест о околностима којима се конкретизује радња извршења кривичног дела, свест о последици и свест о узрочној вези између радње и последице. Поред

изложеног потребно је код овог дела и свест извршиоца о објекту, тј. лицу под међународном заштитом, одн. његовим службеним просторијама, приватном стану или превозном средству.

Свест о околностима које карактеришу радњу извршења овог кривичног дела обухвата пре свега свест да се врши отмица, одн. неко друго насиље према лицу под међународном заштитом, напад на његове службене просторије, приватан стан или превозно средство или да се озбиљно прети да ће се напасти на његову личност, његове службене просторије, приватан стан или превозно средство. Што се тиче свести о последици она се састоји у свести да је радњом извршења створено противправно стање личности слободе кретања и одлучивања, повреде физичког интегритета или противправно стање изазвано нападом на имовину ("његове службене просторије..."), или да је створено стање личне несигурности лица под међународном заштитом. Свест о узрочној вези између радње и последице огледа се у свести извршиоца да је његова радња узрок последице. Поред овога, извршилац овог кривичног дела треба да је свестан објекта радње кривичног дела, тј. да радњу извршења врши према лицу под међународном заштитом непосредно или посредно, тј. према "његовим службеним просторијама..."

Воља као волунтаристички елеменат умишљаја кривичног дела, садржана је у хтењу дела, другим речима у хтењу извршиоца да његовом радњом проузрокује последицу кривичног дела. Према томе, код овог кривичног дела за виност извршиоца није довољно постојање свести о радњи, последици и узрочној вези између радње и последице, већ и хтење (16). То ће бити случај на пример, ако је извршилац био свестан да насиље које врши према лицу под међународном заштитом проузрокује противправно стање против физичког интегритета (телесну повреду) поменутог лица и он то хоће.

Умишљај извршиоца кривичног дела може да се састоји и у свести да услед предузете радње извршења може да наступи последица овог дела, па пристаје на њено наступање.

(Примљено, 10. фебруар 1994)

*Dr. Dušan Jakovljević,
Professor of the Faculty of Law in Belgrade*

CRIMINAL OFFENCE OF ENDANGERING THE SAFETY OF PERSONS UNDER INTERNATIONAL PROTECTION (ARTICLE 155b OF THE CLY)

Summary

This criminal offence has been introduced into Yugoslav criminal legislation by amending the CLY in 1990. According to the provisions of article 155b of the Law, the offence consists of kidnapping or of other act of violence against a person under international protection, then of attacking his official premises, private apartment or transportation vehicle (paragraph 1), or endangering his safety by a serious threat of attacking his

(16) Н. Срзентић, А. Стајић, Љ. Лазаревић, *Кривично право*, општи део, *op. cit.*, стр. 157; Љ. Јовановић, *Кривично право*, општи део, Београд, 1986, стр. 228-230.

person, his official premises, private apartment of transportation vehicle (paragraph 4). The Law provides for two serious forms, too. To first exists of, due to committing the basic act specified in par. 1, a serious consequence does take place in the form of death of one or several persons (par. 2) and the second, the most serious form of this criminal offence, exists if, in committing to act specified in par. 1, a person has been wilfully killed (par. 3).

Offences specified in par. 1. are threatened by imprisonment of not less than one year, while that in par. 4 - by imprisonment of not less than five years. The gravest offence (par. 3) is punishable by imprisonment of not less than ten years or by capital punishment.

Key words: *Criminal law. - Criminal offence. - Person under international protection.*

*Dušan Jakovljević,
professeur à la Faculté de droit de Belgrade*

L'ACTE CRIMINEL DE LA MENACE DE LA SÉCURITÉ DES PERSONNES SOUS LA PROTECTION INTERNATIONALE (ART. 155b DE LA LOI PÉNALE DE YOUGOSLAVIE)

Résumé

Cet acte criminel a été introduit dans le droit pénal yougoslave par la nouvelle de la Loi pénale de Yougoslavie de 1990. Aux termes de l'art. 155b de la Loi pénale de Yougoslavie, cet acte consiste à enlever une personne sous la protection internationale ou à exercer une autre violence contre elle, à attaquer ses locaux officiels, son immeuble privé ou son véhicule (par. 1) ou à porter atteinte à sa sécurité par une menace sérieuse qu'une attaque serait perpétrée contre elle, contre ses locaux officiels, contre son immeuble privé ou contre son véhicule (par. 4). La Loi prévoit également deux formes plus graves. La première forme plus grave existe lorsqu'en raison de l'exécution de l'acte principal du par. 1 intervient, comme conséquence plus grave, la mort d'une ou de plusieurs personnes (par. 2) et l'autre forme, la plus grave, de cet acte criminel est si lors de l'exécution d'un acte du par. 1 une personne est tuée avec préméditation (par. 3). Les actes du par. 1 sont punissables par une peine d'un an de prison au moins, alors que l'acte du par. 4 est punissable par une peine allant d'un an à dix ans de prison. L'acte plus grave du par. 2 est sanctionné par une peine d'emprisonnement de cinq ans au moins, alors que l'acte le plus grave du par. 3 est sanctionné par une peine d'emprisonnement d'au moins dix ans ou par une peine de mort.

Mots clé: *Le droit pénal. - L'acte criminel. - La personne sous la protection internationale.*